

Dräneringsarbeten vid Yxnerums kyrka

Rapport 2016:69
Arkeologisk schaktningsövervakning

Östergötlands län, Östergötland,
Åtvidabergs kommun,
Yxnerums socken och kyrka

Rikard Hedvall

Arkeologerna

Statens historiska museer

Våra kontor

Linköping

Lund

Möln dal

Stockholm

Uppsala

Kontakt

010-480 80 00

info@arkeologerna.com

fornamn.efternamn@arkeologerna.com

www.arkeologerna.com

Arkeologerna

Statens historiska museer

Rapport 2016:69

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Tryck/utskrift: Arkitektkopia AB, 2016

Innehåll

Inledning	4
Antikvarisk bakgrund	4
Resultat	4
Referenser	5
Administrativa uppgifter	5

Inledning

I samband med att Åtvids församling genomförde schaktningsarbeten på Yxnerums kyrkogård, inför anläggandet av en regnvatten-dränering, genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Undersökningen genomfördes 9–11 november 2015 av Rikard Hedvall, Arkeologerna, SHMM.

Antikvarisk bakgrund

Den ursprungliga kyrkan anses vara uppförd under medeltiden, men mycket lite om den är känt. Dopfunten från 1200-talet ger dock en indikation om att den kan vara från detta århundrade. Yxnerums socken omnämns första gången på 1300-talet. Eventuellt ingår något murverk från denna i den nuvarande kyrkan som uppfördes 1798–1802 (Lindqvist 2007).

Resultat

Schaktet grävdes utmed kyrkans norra fasad och vidare åt öster ett tiotal meter utanför kyrkogården. Det grävdes cirka 0,8 meter djupt utan fall eftersom marken sluttar österut mot utloppet. Bredden på schaktet var cirka en meter i det parti där ledningar för både mark-dränering och takavvattning planerades. I ett parti, från långhusets västra del och fram till tornets nordvästra hörn, grävdes schaktet endast 0,4 meter brett och djupt eftersom detta parti endast skulle rymma takavvattningen.

Öster om kyrkogården grävdes schaktet genom en äldre vägbank, uppbyggd av stenar i olika storlek, med upp till en meter i diameter. På en av de övre stenarna fanns ett borrhål för spräckning. Utloppet från dräneringen är i vägbankens släntkant mot öster, ut mot en åker.

I kyrkogårdens nordöstra del utgjordes de bortgrävda massorna till stor del av sand. Troligen rör det sig om relativt sentida utfyllnads-massor. Utmed kyrkans norra fasad och västerut minskade mäktighe-ten på det annars leriga kyrkogårdslagret. Vid kyrkans nordöstra hörn påträffades undergrunden, som utgjordes av styv lera, på cirka 0,7 meters djup, mitt på nordfasaden låg den på cirka 0,4 meters djup och vid tornet endast 0,3–0,4 meter ner. Inga äldre lager- eller byggnads-lämningar påträffades. Inte heller påträffades ett enda människoben och i leran syntes inte heller några gravnedgrävningar. Detta indi-kerar att man inte har begravt några personer norr om kyrkogården under kyrkogårdens 700–800-åriga användande.

I kyrkogårdslagret förekom rikligt med löst liggande stenar i stor-lek upp mot 0,7 meter. De bar inga spår efter att ha ingått i den äldre kyrkan, som till exempel vidhängande kalkbruk, men det fanns dock, om än mycket begränsat, tegelbitar. Om de utgör spår efter rivningen av den gamla kyrkan eller byggandet av den nya kunde inte avgöras.

Med tanke på den totala avsaknaden av raseringslager, innehållande uppbrutet kalkbruk, är det märkligt att den äldre kyrkan anses ha legat på samma plats som den nuvarande. Kanske har i så fall den norra långhusmuren, eller delar av den, återanvänts i den nya kyrkan.

Referenser

Lindqvist, A. 2007. Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift 2003. Yxnerums kyrka.

Administrativa uppgifter

SHMM:s dnr: 5.1.1-01254-2015.

Länsstyrelsens dnr: 433-8023-15.

SHMM:s projektnr: 13246.

Intrasisprojekt: SHMM2015:188.

Läge: Fastighetskartan, blad 8G2e.

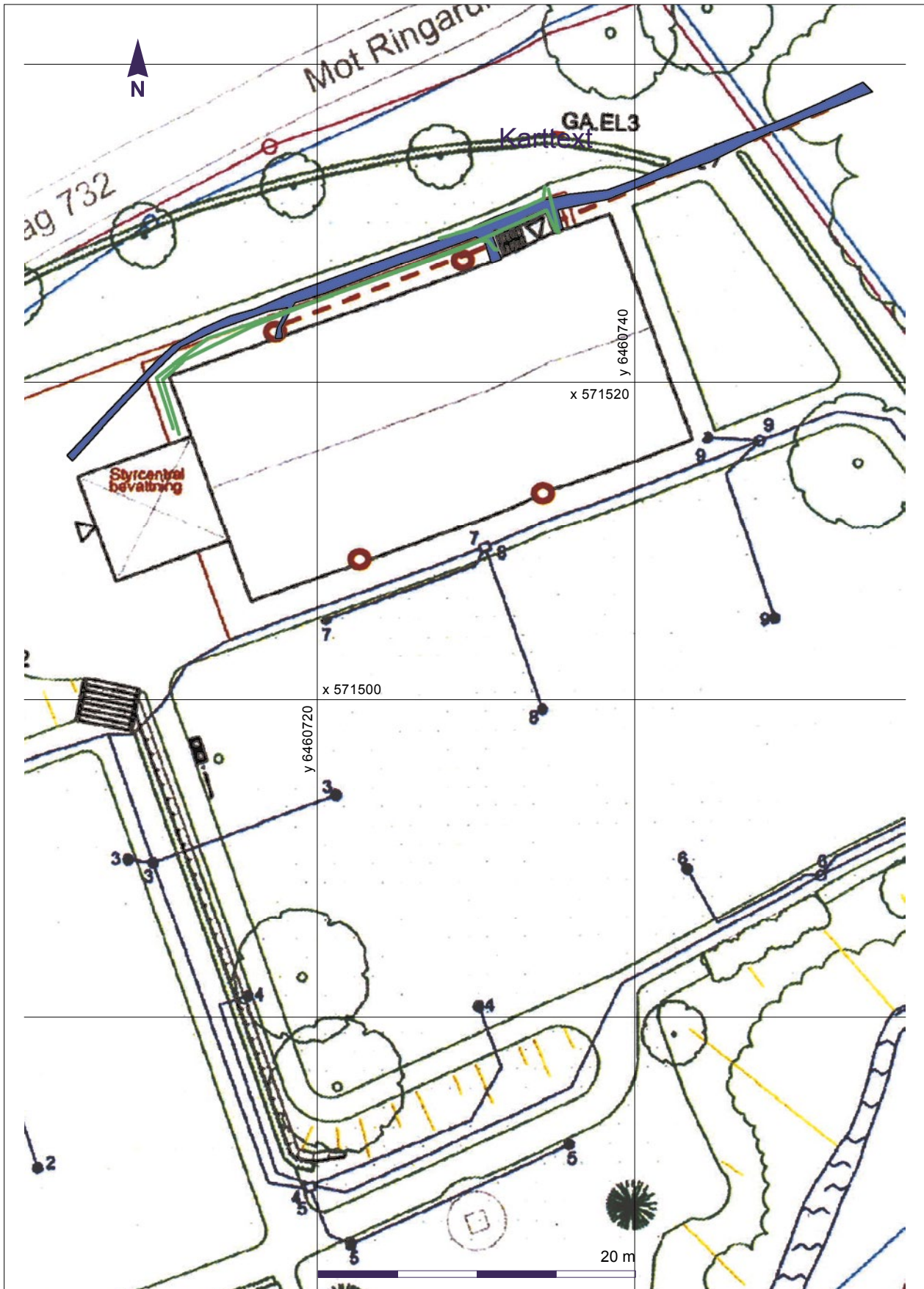
Koordinatsystem: Sweref 99 TM.

Höjdsystem: Rikets, R2000.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: Dokumentationshandlingarna lagras tillsammans med Intrasis-databasen.

Figur 1. Undersökningens läge markerat på utsnitt av Sverigekartan. Skala 1:300000. © Lantmäteriet Topowebb.

Figur 2. Undersökningsschaktet norr om Yxnerums kyrka markerat på en gravkarta med blå polygon. I öster fortsätter schaktet utanför kyrkogården. Gröna streck markerar olika elledningar i anslutning till schaktet. Skala 1:350.

